

Το υποκείμενο

ΟΡΙΣΜΟΣ: Υποκείμενο είναι ο όρος της πρότασης που εκφράζει το πρόσωπο ή το πράγμα το οποίο κάνει ή υφίσταται ό,τι δηλώνει το ρήμα. Είναι εκείνο για το οποίο γίνεται λόγος στην πρόταση.

Όλα τα υποκείμενα: ρημάτων / απαρεμφάτων / μετοχών **μεταφράζονται με Ονομαστική.**

ΠΤΩΣΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
1. Ονομαστική: όταν είναι υποκείμενο ρήματος	<ul style="list-style-type: none">• Ἡ ἀρετὴ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ζηλοῦται.• Ἡρακλῆς τοὺς τυράννους ἔπαυσε.
2. Ονομαστική: όταν είναι υποκείμενο απαρεμφάτου και έχουμε ταυτοπροσωπία	<ul style="list-style-type: none">• Κύρος νομίζει ἀδικεῖσθαι ὑφ' ὑμῶν.• Οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι.
3. Αιτιατική: όταν είναι υποκείμενο απαρεμφάτου και έχουμε ετεροπροσωπία (μεταφράζεται με ονομαστική)	<ul style="list-style-type: none">• Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι.• Κύρος ἐκέλευσε τοὺς Ἕλληνας προβαλέσθαι τὰ ὄπλα.
4. Οποιαδήποτε πτώση όταν είναι υποκείμενο της μετοχής, αφού η μετοχή και το υποκείμενο της έχουν ἴδια πτώση. Η ἑναρθρη μετοχή είναι πάντα επιθετική και έχει υποκείμενο το ἄρθρο της.	<ul style="list-style-type: none">• Ἀποπλεῖ οἴκαδε καίπερ χειμῶνος ὄντος.• Κύρος ἔχων τριάκοντα ἄνδρας ἐπέρχεται.• Ὁ Ἰάσων τριήρεις ἐπλήρου ὡς βοηθήσων.• Πολλοὶ δ' εἰσὶν οἱ φίλοι τῶν εὐτυχούντων.

ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ (πώς εκφέρεται)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
1. Με άρθρο (σε επιθετική μετοχή)	<ul style="list-style-type: none"> • Ὁ λάμπων ἥλιος.
2. Με ουσιαστικό	<ul style="list-style-type: none"> • Ἡ νύξ προβαίνει.
3. Με επίθετο	<ul style="list-style-type: none"> • Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐμμένουσι τοῖς λογισμοῖς.
4. Με αντωνυμία (ουσιαστική)	<ul style="list-style-type: none"> • Οὗτοι ἠρέθησαν δημαγωγοί. • Τίς ἀγορεύειν βούλεται;
5. Με αριθμητικό	<ul style="list-style-type: none"> • Δέκα ἐστασίαζον.
6. α) Με ουσιαστικοποιημένο επιθετικό προσδιορισμό β) Με ουσιαστικοποιημένο κατηγορηματικό προσδιορισμό	<ul style="list-style-type: none"> • Οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο. • Τέλος πάντες ἀπεχώρησαν.
7. Με ἑναρθρη μετοχή (επιθετική)	<ul style="list-style-type: none"> • Οἱ φθονοῦντες μισοῦνται.
8. Με ἀπαρέμφατο (ἑναρθρο / ἀναρθρο)	<ul style="list-style-type: none"> • Τὸ ἀδικεῖν οὐκ ἔστι καλόν. • Δεῖ θαρσεῖν ἡμᾶς.
9. Με δευτερεύουσα ονοματική πρόταση α) ειδική β) πλάγια γ) ενδοιαστική δ) αναφορική	<ul style="list-style-type: none"> • Δῆλόν ἐστιν ὅτι ἀλγεῖς. • Τέρας ἐστὶν εἴ τις ηὐτύχησε διὰ βίου. • Κίνδυνος ἐστὶ μὴ οὐ νικήσωμεν. • Μακάριός ἐστι ὅστις νοῦν καὶ οὐσίαν ἔχει.
10. Με το άρθρο "τὸ" + φράση	<ul style="list-style-type: none"> • Τὸ γνῶθι σαυτὸν ἔστι χαλεπὸν.
11. Με άρθρο + ἀκλιτη λέξη	<ul style="list-style-type: none"> • Οἱ μὲν ἠσύχαζον.
12. Εμπρόθετα με α) εἰς / ἀμφὶ περὶ / κατὰ + αιτιατική ὑπὲρ / ὡς / πρὸς ὅταν δηλώνεται χρόνος ἢ ποσὸ κατὰ	<ul style="list-style-type: none"> • Ἀπέθανον περὶ τοὺς τετρακοσίους. • Καθ' ἐκάστους ἐκαλοῦντο Ἕλληνας. • Συνελέγησαν ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους. • Πρὸς ἡμέραν ἐγίγνετο.

προσέγγιση. β) ὄτι + αιτιατική => έκταση κατά + αιτιατική => μερισμό ὑπέρ + αιτιατική => υπέρβαση	
13. Με επίρρημα (σπανίως)	<ul style="list-style-type: none"> • Ὅψέ ἐγίγνετο (= ἄρχισε να βραδιάζει).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Το υποκείμενο του ρήματος βρίσκεται σε **Ονομαστική** και μπορεί να είναι οποιοδήποτε μέρος του λόγου, ακόμη και ολόκληρη φράση ή πρόταση ή απαρέμφατο, θεωρούμενα ως ουσιαστικά σε ονομαστική.
2. **Απτική σύνταξη**: το ρήμα σε γ' ενικό δέχεται υποκείμενο ουδέτερου γένους και σε πληθυντικό αριθμό παρά τον κανόνα.
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Ὅτε τὰ ζῶα φωνὴν εἶχε, τὰ πρόβατα ἔλεγε τῷ δεσπότη.
3. **Σχήμα κατά το νοούμενο**: ρήμα πληθυντικού αριθμού δέχεται ως υποκείμενο λέξη περιληπτικής σημασίας σε ενικό αριθμό. Το ρήμα δηλαδή δεν συμφωνεί με τον γραμματικό τύπο του υποκειμένου, αλλά μ'αυτό που νοείται με το υποκείμενο. Τέτοιες λέξεις είναι συνήθως:
ἡ πόλις (= οἱ πολῖται)
ὁ στρατὸς (= οἱ στρατιῶται)
ὁ ὄχλος (= οἱ ἄνθρωποι)
τὸ πλῆθος (= οἱ πλείονες).
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Ἡ πόλις ἐν αἰτία εἶχον Περικλέα (= οἱ πολῖτες κατηγοροῦσαν τον Περικλή).
4. **Πρόληψη του Υποκειμένου**: έχουμε όταν το υποκείμενο δευτερεύουσας πρότασης, συνήθως πλάγιας ερωτηματικής ή ειδικής λαμβάνεται εκ των προτέρων, στην προηγούμενη πρόταση ως αντικείμενο, αιτιατική της αναφοράς ή ως προσδιορισμός.
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Οἶσθα Εὐθύδημον ὅπόσους ὀδόντας ἔχει; (υποκείμενο της πλάγιας είναι ο Εὐθύδημος που στην κύρια είναι αντικείμενο).

5. Το υποκείμενο παραλείπεται:

- α) με τα λεκτικά: λέγουσι / φασί. Στην περίπτωση αυτή νοούνται ως υποκείμενα τα: τινές ή οί άνθρωποι.
- β) Όταν είναι αόριστο ή όπως στις φράσεις: καλῶς ἔχει, οὕτως ἔχει, όταν νοούνται τα: τοῦτο, τὸ πρᾶγμα, τὸ ἔργον.
- γ) Όταν το ρήμα υπαινίσσεται το υποκείμενο του π.χ. στο κηρύττει → νοείται ως υποκείμενο ὁ κήρυξ.
- δ) Όταν μπορεί εύκολα να νοηθεί απο τα συμφραζόμενα → Ἐβούλοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν (Υποκείμενο: οὔτοι).

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΑΠΡΟΣΩΠΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ

Το υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων είναι απαρέμφατο (π.χ. Χαλεπὸν ἐστὶ πατρὶ καὶ μητρὶ στερηθῆναι.) ἢ δευτερεύουσα πρόταση, ειδική / πλάγια / ενδοιαστική: (π.χ. Φόβος ἐστὶ μὴ οἱ πολέμοιοι ἐπίωσιν.)

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

1. Τίθεται σε Ονομαστική , όταν είναι το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος, όταν δηλαδή έχουμε Ταυτοπροσωπία π.χ. Ὁ Ξενοφῶν οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν.	2. Τίθεται σε Αιτιατική , όταν είναι διαφορετικό απο το υποκείμενο του ρήματος, όταν δηλαδή έχουμε Ετεροπροσωπία π.χ. Ἀριαῖος ἔλεγε πολλοὺς εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους. (υποκείμενο του "εἶναι" → η αιτιατική "Πέρσας").
---	---

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
1. Η μετοχή συμφωνεί με το υποκείμενο της σε γένος, αριθμό και πτώση.	Θηραμένης ἀναστὰς ἔλεξε τοιάδε.
2. Το υποκείμενο της επιθετικής μετοχής	Κύρος ἐκάλεσε τοὺς πολιορκοῦντας τὴν

είναι το άρθρο της.	Μίλητον.
3. Το υποκείμενο της κατηγορηματικής μετοχής σε πλάγια πτώση είναι αντικείμενο του ρηματικού τύπου από το οποίο αυτή εξαρτάται.	Οί Ἕλληνες ἑώρων τοὺς Πέρσας εἰς τὴν Ἄπικὴν εἰσιόντας.
4. Ὄταν το υποκείμενο της μετοχής συμβαίνει να είναι και υποκείμενο, αντικείμενο του ρήματος ή γενικά όρος της πρότασης, τότε η μετοχή συνάπτεται με το ρήμα, γι' αυτό λέγεται Συνημμένη .	Δίκαια δράσας ἕξεις συμμάχους τοὺς θεοῦς. Σπαρτιᾶται στρατευόμενοι ἔθουον.
5. Ὄταν όμως το υποκείμενο της δεν είναι όρος της πρότασης, τότε λέγεται Απόλυτη . Η πτώση της απόλυτης μετοχής είναι: α) Γενική (για τα προσωπικά ρήματα), β) Αιτιατική (για τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις).	Ἄρτι τῆς μάχης γεγενημένης βοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταί. Ἐξὸν ἡμῖν ζῆν μὴ καλῶς, καλῶς αἰρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν.

Ημερομηνία τροποποίησης: 30/10/2015